

Jumittaako opinnäyteteksti?

"Mulla on se päässä, mutta en mä oo vielä kirjoittanut mitään."

Ohjaajien mukaan opinnäytteen kirjoittaminen on prosessin ytimessä. Se on suunnittelun, ajattelun ja sisäistämisen näyttö ja työväline näytön tuottamiseksi.

"Opinnäytteen lähestymistapa ratkaisee kirjoittamisen roolin", eräs vastaaja sanoi. Joskus se on jo tehdyn pohtivaa raportointia, joskus kiinteä prosessin osa kuten toimintatutkimukset tai kehittämishankkeet.

"Opinnäyteteksti on keino jäsentää ajattelua, nähdä oman ajattelun sidokset alan kirjallisuuteen ja traditioon ja prosessin vaiheiden muistamisen apu", yksi vastaajista totesi.

Käsitykset kirjoitustyöstä voivat olla epärealistisia, tai tekijä ali- tai yliarvioi taitonsa. Tekstinteko tuntuu turhalta ja tylsältä. Jos odottaa heti julkaisukelpoista tekstiä, on työstä oivaltaa, etteivät alkuversiot ole valmiin tasolla.

Joskus prosessi pitkittyy. Tekijä väsyä ja kyllästyy. Asenne voi hierittää taitavaakin. Ohjaaja luotsaa vaikeimman yli, jaksaa kannustaa ja vaatia noudattamaan ohjauksen pelisääntöjä keskustelu ja kuuntelu työkaluina.

Opiskelijaan tutustutaan ohjaussuhteen alussa, jotta syntyisi luottamus ja vuorovaikutus. "Ohjauskeskusteluissa käsitellään substanssin ohella myös tunteita, asenteita ja

Jos opintojen aikana ei ole juuri joutunut kirjoittamaan, tekstinteosta puuttuu rutiini. Tutkimustaidoissa, kuten menetelmän hallinnassa, voi olla aukkoja.

"Ohjausta voi olla liikaa tai liian vähän, tai se voi painottua ohjattavan kannalta epäolennaisuuksiin kuten vaatimuksiin viitosen työstä, prosessikuvauksiin tai byrokraatiaan."

Joskus elämänhallinta on hukasaa. Ohjauksessa voidaan rakentaa realistista aikataulua ja työsuunnitelmaa välitavoitteineen.

Myyös opiskelijan orientaatio voi vinoutua: opiskelija ajattelee tutkittavaa ilmiötä tai kehittämistehtävää vain lähteiden kautta ja unohtaa ajatella sitä oman osaamisensa valossa.

Kuvassa on vasemmalla yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen yamk-opinnäytetyön tekijä Natasa Anttila-Rautio Metropolista, oikealla hänen opinnäytetyönsä ohjaaja KTT Pia Hellman.

Kirjoittamisen esteiksi paljastuivat

1. asenne
2. olosuhteet, elämänhallinta
3. kirjoituspelot
4. kirjoitusjumi
5. työtavat
6. tekstilajin vieraus.

ennakkokäsityksiä sekä jutellaan prosessista, tiedonhausta ja kirjoittamisesta."

Elämä on arvaamatonta: perheasiat, omat tai läheisten terveyshuolet, työkiireet ja erilaiset projektit murentavat suunnitelmia ja aikatauluja. Pitkät tauot syövät kirjoitusvirettä.

Kirjoittaminen pelottaa, jos kokemukset siitä ovat ikäviä. Epäonnistumisen pelko voimistuu. Opinnäyteteksti alkaa näyttäytyä hallitsemattomana möykkynä. Esimerkiksi tekstin rakenne tai opinnäytetekstiin sopiva tyyli voivat askarruttaa.

Ohjaaja muistuttaa suhteellisuudentajusta. Hän auttaa hahmotamaan tekstin rakennetta ja työn fokusta sekä oivaltamaan keskeisiä asioita muun muassa tiedonhankinnassa. Hänen roolinsa painottuu etenkin työsuunnitelmavaiheessa.

Taitavaakin kirjoittajaa voi pädätellä kirjoitusjumi: tyhjä ruutu ei vain ala täyttyä. Kirjoittamisen tilaan ei siirrytä hetkessä. Pitää ottaa aikaa ja tilaa ajatuksille. Ulkoilu, pieni tauko tai asian puhuminen ääneen selättävät jumin.

Opinnäyte(työ) on laajuudeltaan AMK:ssa 15–30 op (amk/yamk) Yliopistoissa 40 op Taidekorkeakouluissa 6–10 op (kandidaatti) ja 40 op (maisteri).

– ohjaaja tekstityön tukena

Ohjaajat kertoivat teettävänsä työpapereita, silmukoinnin rajauksen avuksi tai esittelevänsä lumihiutalemenetelmän (ks. Svinhufvud 2010). Miellekartat ja listat auttavat alkuun. Kannattaa visualisoida ja kirjoittaa siinä järjestyksessä, kuin tuntuu luontevalta.

Prosessikirjoittamista suositellaan tavoitteellisena työtapana. Alussa saa kirjoittaa erään ohjaajan sanoin vaikka ”huttua”. Ohjaaja kommentoi tekstiversioita. Etenkin rakenne, lähteiden ja aineiston vuoropuhelu ja tekstin editointi saavat huomiota. Ohjaaja voi joutua kielenhuoltajaksikin. Hän ei kuitenkaan tee valintoja opiskelijan puolesta.

Tiina Airaksinen kysyi keväällä 2014 ohjaajien kokemuksia opiskelijan tekstinteknisen ohjaamisesta. Kyselyyn vastasi kahdeksan sisälönohjaajaa ja yksi tekstiohjaaja. Vastaajat ohjaavat tutkimuksellisia, toiminnallisia tai taiteellisia opinäytteitä.

Opiskelija oppii tutkimusraportin tekstilajin ja sen konventiot, tärkeimpinä dialogisen suhteen lähteisiin ja keinot sanallistaa argumentaatiota. Aiemmista opinäytteistä ja kirjoitusoppaista on siinä hyötyä. Apuna voi käyttää tekstipajoja ja vertaispalautetta. Tutkimusviestinnälliset tekstianalyysit opettavat tunnistamaan tekstilajipiirteet ja vähitellen omaksumaan ne.

Työelämän viestintätavat haastavat amk-opinnot kohti digitalisointia ja työelämän tekstilajeja – esimerkiksi artikkeleita ja tiedotteita – sisältäviä tekstihybridejä. Kehittämishankkeissa ja toimintatutkimuksissa voisi keskittyä raportointiin hankkeesta eikä hankkeesta (ks. esim. Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2010). Opinäytetekstin

ei tulisi nahistua pakkopullaksi vaan kasvaa voimagenreksi (ks. Lankinen & Vuorijärvi 2010). Ohjaajilla riittää siis työsarkaa.

Teksti: Tiina Airaksinen, FM, suomen kielen ja viestinnän opettaja, Aalto-yliopisto

Kirjallisuutta

Lambert, Pirjo & Vanhanen-Nuutinen, Liisa (toim.) 2010. *Hankekirjoittaminen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki.*

Svinhufvud, Kimmo 2010. *Gradutakuu. Gaudeamus, Helsinki.*

Lankinen, Pasi & Vuorijärvi, Aino 2010. *Kohti ammatillisen asiantuntijayhteisön voimagenreä. Julkaisussa Lambert, Pirjo & Vanhanen-Nuutinen, Liisa (toim.) Hankekirjoittaminen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Helsinki. 252–264.*

Gallup opiskelijalta ja opettajalta

Mitä pidät tekstityön suurimpana hidasteena tai esteenä?

Pia: Opinäytetyöraportin kirjoittaminen vie aikaa. Lukijalähtöisyys ei toteudu riittävän hyvin.
Natasa: Ohjeiden mukainen perinteinen raportti ei vastaa työelämän vaatimuksia eikä tavoita lukijoita. Kirjoittaminen on antoisaa, kun tietää, että tekstiä luetaan.